

DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS,
QUÆ EXHIBET
VENÆSECTIONIS
PATROCINIUM
SIMUL INDICANS
EJUS USUM ET ABUSUM

Quam

DEO BENEDICENTE,
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO WILHELMO,
ELECTORATUS BRANDENBURGICI HEREDE,
&c. &c. &c.
JUSSU GRATIOSÆ FACULTATIS MEDICÆ,
SUB PRÆSIDIO

VIRI Nobilissimi, Excellentissimi, atque Experientissimi.
DN. GEORGII ERNESTI STAHL,
D. ET PROF. PUBL. h. t. DECANI,
DN. PATRONI, PRÆCEPTORIS AC PROMOTORIS SUI
omni observantiæ cultu prosequendi;

PRO LICENTIA

Summos in ARTE MEDICA Honores, Jura, Privilegiaque legitime capeffendi,
Addiẽm XXV. Jun. M DC XCVIII. H. L. Q. C.
Publicæ disquisitioni proponet

CHRISTIANUS ALBERTUS Richter,
Sorav. Luf.

RECUSA HALÆ MAGDEBVRGICÆ,
TYPIS CHRISTIANI HENCKELII, ACAD. TYP. 1730.

VENAEFLECTIONIS
PATROCINIUM
MUSUBA ET ABUSUM

KON. PR. FR.
UNIVERS.
ZVHALLE

DR. GEORGII ERNSTI STAHLII
PRO LICENTIA

CHRISTIANUS ALBERTUS PRINCEPS

PROOEMIUM.

Uemadmodumeruditio humana a primis
 seculis usque varia fata experta est: Ita &
 Ars medicandi aliis, aliisque erroribus at-
 que defectibus subinde fuit vexata, ut ad
 perfectionem emergere hactenus non po-
 tuerit. Non eximere possumus ab hac excusatione no-
 strum seculum, quo multi novis, nec solidis opinionibus
 totam artem in confusionem dare voluerunt. Qui enim e
 particularum diversis figurationibus, humorum acore, &
 ex mechanica necessitate, omnes in universon morbos,
 unice deducunt, necesse habent, ut observationes anti-
 quorum plane rejiciant, omnemque historiam morbi,
 præcipue circa impetum, tempus, consuetudinem dele-
 ant: Unde fere fit, ut quicquid sententiæ eorum &
 opinionibus non congruit, eo ipso pro falso habeatur.
 Ex eodem fundamento fluxit, quod aliqui etiam vete-
 res homicidii accusarint, dum venæ sectiones ab iis com-
 mendatas suis cum opinionibus conciliare non potue-
 runt. Magna loquacitate in evacuationes sanguinis in-
 vehunt, & multos animos ita occuparunt. Hoc non e-

A

ve-

venit sine damno medicæ artis, id quod *Experientia* nos confirmat. *Patientes* enim ad sanguinis evacuationes sæpè difficiles sunt, etiam ubi necessitas venæ sectionem imperaret: Imo aliquando, talibus commentis seducti, non modo medio, sed ipsi Medico diffidere, inducuntur. Quapropter in animum induxi, hanc dissertationem conscribere & ostendere, quibus ex fundamentis venæ sectiones svadentur.

SECTIO I.

PRAELIMINARIA.

CAPVT I.

INTENTIO DISSERTATIONIS CLARIUS EXPONITUR.

Um Venæsectionis defensionem hic promittimus non comprehendimus agyrtarum, tonforum &c. inconsideratos abusus.

Non iis patrocinamur, qui absque pathologica cognitione Venæsectiones promiscuè svadent, aut in variis morborum generibus sanguinis evacuationes inconvenienter præscribunt.

Potius hic Venæsectionem in genere consideramus, quamvis & sub finem Dissertationis brevibus indicare volumus, in quibus morborum generibus Venæsectio potissimum locum habere videatur.

Oculos nostros contra illos dirigimus, qui præsentî seculo Venæsectionis usum plane suspectum reddere & abrogare voluerunt.

Impugnarunt autem sanguinis per venas evacuationem tribus potissimum modis.

Alii enim Venæsectionem pro remedio summe noxiæ de-
cla-

clararunt, ita ut nunquam sine ingenti salutis detrimento adhiberi possit. Vocarunt impudenter: ein Mord-Mittel, & funestam medendi rationem.

Alii dicunt, Venæsectionem non quidem magnopere nocere, sed tamen nullam utilitatem habere.

Alii quandam utilitatem admittunt, sed eam rarissimam appellant & tam angustis limitibus se circumscribunt, ut vix ullus usus remanere videatur.

Nos ergo pariter tria hic agere habemus. Quippe demonstrandum nobis est 1. Venæsectionem ex se non esse tale funestum remedium. 2. Habere etiam utilitatem. 3. In multis casibus cum magno ægrotantium emolumento adhiberi posse, imò & sæpe necessitatem urgere, ut adhibeatur.

Qui Venæsectionem in quibusdam morborum generibus saltem impugnant, contra illos in genere hic non loquimur. Siquidem multi affectus sunt, ubi & nos idem cum illis sentimus. In specie verò, de morbis nominatim, in quibus svadenda sit, de scopi curat. vi & præservativi intentione, de loco conveniente, & mensurâ, quibus instituenda, non parum forte discrepamus; quod ipsum quoque, quamobrem faciamus, mox subiungemus.

Qui de medicamentis arcanis, de universalibus medicinis, de Alkahest &c. gloriantur, propter quæ Venæsectione non opus habeant, illorum veracitatem ambigam hic absolute quidem reddere nolumus; Interim iniquissime profecto ipsi egerint, si arcanum suum quidem publici juris facere nolint; In defectu verò ejus, methodicis huiusmodi curationibus nos valedicere jubeant. Neotericorum universalis & celebrata falsia Volatilia aliaque profecto id non efficiunt, ut propterea Venæsectiones, præcipue jam assvetas, dissuadereliceat, nedū oporteat.

Dum vero de Venæsectione agimus, non adversamur, ut alia quoque sanguinis evacuationes artificiales sub patrocinium nostrum se conferant. Siquidem & nobis integrum erit, à Scarificationis, hirudinum & arteriotomiæ felici usu argumentum desumere.

Ostendere itaque suscipiemus, quod artificiales sinceri san-

guinis eductiones in corporibus plethoricis, aut commotionibus sanguinis adhæmorrhagias spectantibus, non modo licite instituantur, sed etiam commode, efficaciter, imo sæpe necessario in usum trahantur.

CAP. II.

EX QUO FUNDAMENTO ARGUMENTA DEFENSIONIS DESUMENDA SINT.

Qui in arte Medica ad inveniendas veritates aditum habere vult, is principe loco sciat, quod potissimam & primariam cognitionem ex ipsa humanæ naturæ indole atque ingenio haurire possit & debeat.

Ideoque sedulo expendere debet singulas circumstantias, quibus vita humana peragitur. Debet omnia phænomena, & actiones tam vitales, quam morales observare. Debet attendere, quid hominibus contingat, & quo eventu id fiat, & quem ordinem DEVS ipse ad conversationem & sanguinis & partium posuerit.

Caveat hominem considerare, tanquam nudam machinam, cujus motus vitales, eorumque proportionatæ directiones ad multas & fortuitas sæpe alterationes, non solum generalissime, sed specialiter quoque ab aëre vel æthere, tanquam externo principio dependeant, & quidem non tam instrumentaliter, quam efficienter: Nec facile credat, quod acidæ particulæ, aut quocunque demum sapore, figura, aut magnitudine præditæ, quæ extrinsecus in corpus veniunt, vellicatoria sua vi tantum motum Fibris & nervi imprimere queant propria efficacia, ut illis spatiosos eventus atque dolores adscribere possit.

Ex moderni sæculi consuetudine fere catholica, morbos plerosque ab acrimonia, aut variatis humorum spiculis, nos non derivamus. Ideoque nec Venæsectionem ex eo fundamento defendimus, quasi pessima tantum sanguinis pars ita evacuetur; aut uti vulgus loquitur: *Damit das böse Geblüt weggehe*. Scio enim quod æqualitatem sanguinis, & circulationis distributionem mihi oppositori sitis.

Qua propter & iniquum foret, si mihi vulgarem & quotidianam

nam formulam contra V. Sectionem exprobare quis velit:
 Daß das dünneſte und ſubtileſte Geblüt weggehe.

Niſi in tota Medicina velim titubare, neceſſe eſt, ut internum in corpore humano principium agnoſcam, quod actiones moderatur, & motus dirigit: Imo quod ita dirigit plerumque, ut ratio noſtra utilem finem, atque adeo & intentionem agnoſcat: Aut certè innumeris vicibus ad *θεὸν ἀπὸ μηχανῆς* recurrentum foret, quod hæc omnia inconceptibili modo ita facta ſint, & ita immediate per abſolutam divinam voluntatem fiant.

Hæc ita eſſe, non dubitabit, qui tempus, gradum proportionem, & vicarias motuum ſubſtitutiones obſervaverit, ac qui harmoniam & admirandam connexionem intellexerit, quam in Oeconomia animali, & corporis humani adminiſtratione obſervare licet.

Hoc loco non datur, prolixius ea de re agere. Qui explicationem ulteriorem deſiderat, evolvat Experimentiſt. Du. Præſidis doctiſſimam Diſſertationem de Avtocratia Naturæ. Nos enim in præſenti Diſſertatione ſaltem agimus de V. Sectionis utilitate, & oftendimus, quomodo V. Sectio ad conſervandos humores & ad ſanitatē prodeſſe poſſit.

Facile erit hoc credere, ſi expendatur, quem ordinem DEUS ad conſervandos humores poſuerit; & quæ methodus uſurpetur, ne ſanguis in corruptionem ruat.

Eſt enim ſanguis humor, qui ad ſpiffitudinem magnam promptitudinem habet, & ad corruptionem facile vergit: Primaria ergo naturæ operatio eſt, ut ſanguinem in debita fluxilitate conſeruet.

Debet enim libero aditu ad colatoria & excretoria vaſa permeare, quo ſubnaſcentes agiliffimas & corruptibiles portiones ibi deponere queat. Fluxilitas autem ipſa illius à motu dependet: Ut autem motus ſanguinis libere ſuccedat, requiritur, ne nimia & ſuperflua ſanguinis copia adſit.

Dum vero contingere poteſt, ut ſanguinis copia ad abundantiam augeatur, jucundum eſt videre, quomodo natura, mediatrice operatione, ſibi auxilium ferat. Nempe auget motus

tus transpressorios, & cum Hæmorrhagiis sanguinem sæpissime propellit, aut abundantem portionem per febriles motus consumit, dum aucto pulsus, transpulsus & circumpulsio- nis impetu brevi tempore magna sanguinis quantitas in se- rum resolvitur, atque per urinam & sudores expellitur.

Ex quo sane evidenter elucescit, habere Naturam sæpe numero intentionem, abundantiam sanguinis minuendi. Uti certe etiam causam vel necessitatem habet, tale quid mature suscipiendi: Quod si enim negligat, abundantia tolerata, levi- ori incommodo excutienda, per occasionem gravissimas noxas inferre potest, quas deinde vel maxima difficultate corrigere oporteat, aut unico suo medio, nempe motu attenuatorio, se- cretorio & excretorio *moderato* plane non potest.

Hæc observatio multum facit ad felicem laboris nostri successum. Si enim benevolus Lector talem finem & inentionem aut saltem rei ipsius utilitatem, commoditatem, imo ne- cessitatem in successu conservationis corporis humani depre- hendat, non abhorrebit, nec attonitis auribus audiet consili- um, quod Vsectionem suadet. Venæsectio eandem cum Na- tura intentionem habet: Venæsectio vicariam officium subit, & omnibus his moliminibus aut periclitationibus tempestitiva & expeditissima ventilatione obviam it, ne Natura prolixè ad operosos, imò sub impeditionibus variis, molestissimos mo- tus, confugere adigatur.

Operæ pretium erit huic meditationi ulterius indulgere. In sequenti ergo capite secundæ sectionis considerabimus, quem conservatio sanguinis in corpore humano ordinem ha- beat. quomodo sanguis in serum resolvatur, & qua ratione na- tura molestiam Plethoræ per consumptionem removere possit & soleat.

Ne autem de plethora dubium remaneat mox aliud caput subjungimus, ut ibi ostendamus, dari omnino plethoram, & sanguinem in corpore abundare posse.

Demonstrata plethora non sufficit, ex naturæ humanæ ope- rationibus hoc observasse, quod per consumptionem abundan- tem

tem sanguinis partem sæpissime destruere & remove solear: Sed maximopere notandum, quod sæpissime molestissimos istos & vario modo periculosos motus vereatur, & sinceram potius sanguinis molietur excretionem. Ad propositum nostrum maximopere faciet, annotare, quod illæ excretiones: certa intentione & destinato consilio, tanto magis fieri videantur, quia utique felici successu & eventu fiunt: Ut sane, si quis consilium dare deberet, quomodo hic succurrendum sit, nempe per motus seu media, ad quæ œconomia corporis sine externis subsidiis habilis sit, omni sua consulta & destinata intentione, nihil convenientius & commodius sperare possit. Ideo in tertio capite Sect. II. agendum nobis erit de Evacuationibus sanguinis naturalibus seu spontaneis, & de Crisibus.

Quid consuetudo hic possit, & quomodo pertinacem evacuandi intentionem, adeoque & molimina inducere queat, vulgo in Theoria non satis creditur: Practice vero adeo in sensus incurrit, ut non modo quotidiana, sed ipsi plebi notissima sint exempla. Sic ergo in IV. capite docemus, quantum utilitatem V. sectionis consuetudo, ubi convenit, inferat.

Profecto a multis morbis & affectibus corpus humanum liberum evadit, ubi evacuationes naturales & per consuetudinem inductæ rectè succedunt. Evincunt hoc morbi, qui ex suppressione hæmorrhagiarum magno numero oriuntur. De illis V. capite occasio dicendi erit. Quia omnia hæc ad id profunt, ut appareat, quæ utilitas ex artificiali etiam, tempeſtiva imminutione sanguinis provenire queat.

Experientiam allegare in negotio nostro non veremur; quotidiana testimonia, de præſenti efficacia V. Sectionum loquantur, modo sub prudentia medica fuerint adhibita. In tertia Sectione monstrabitur, in quibus potissimum affectibus Venæsectio juvet, ubi subinde indicabimus, quod prudentissimorum Practicorum, & quotidianæ observationes egregie respondeant.

SECTIONO

SECTIO II.

FONTES PROBATIONIS.

CAP. I.

DE CONSERVATIONE ET CONSUMPTIONE SANGVINIS PER MOTUM.

QUam corruptibile domicilium corpus humanum sit, omnibus constat. Inprimis vero sanguis ad putredinosam corruptionem maxima facilitate propendet.

Nam univërfa mixtio partium animati corporis ita se habet, ut ad dissolutionem per intestinum motum situalem, præcipue diu in eodem loco perennantem, prompte eat: Multo magis hoc verum est de sanguine, cuius mixtio inter media corruptionis organa, aerem, humiditatem, calorem durare non posset, nisi alio agente admirando plane artificio, per localem Motum conservaretur.

Sanguis sua natura ad spissescentiam vergit: Quia vero particulas tenues mobiles in sua mixtione habet, tunc tamen adhuc intestinæ commotioni locus datur, quæ totam massam per putredinosam fermentationem brevi tempore dissolvere & divellere posset.

Ne ergo hoc contingat, spiritus humanus in corpore suo hoc officium habet, ut spissitudinem impediat & in fluxilitate conservet.

Potest hoc impetrare duplici ratione, nempe (1) ut humores sufficienter *diluat*, & (2) ut a coalitu spissescente perpetuo sanguinem *divellat*: utrumque necessarium est.

Prius obtinet, si sufficiente potu corpus humectetur. Hinc habent animalia desiderium bibendi & sitim, ut molestiam sentiant, ut ne ad diluendum negligentius se gerant.

Posteriorem finem perpetua sanguinis per porositas partes corporis facta transpresio exhibet. Est hic motus summe
neces-

necessarius. Per illam enim propressionem & transpressionem attenuatur sanguis, & in debita servatur fluxilitate.

Imò in perpetua illa circulatione adhuc major usus est: Nempe fluidus sanguis per hanc localem motum frequenti circuitu ad colatoria & secretoria vasa ducitur: Depuratur tali ratione & corruptibiles portiones, agiliores, tenuiores, imò jam ita corruptas, quæ perpetuò subnascuntur, deponit.

Sanguinis mixtio tali proportione constituentium partium combinata est, ut in dissolutiones facile deveniat: Certè ad putredinosam corruptionem summe proclivis est, imò & ordinariè, citra veram putredinem, actu perpetuo secessu in dissolutionem ruit. Semper enim durante attenuatorio motu, tenuissimæ, & agilissimæ portiones secedunt, quæ si diu in reliquâ Malsâ vagarentur, dissolutoriam corruptionem ulterius diffundere possent.

Ast succurrit natura, & noxias subtilitates sub continuo circuitu ab humoribus secernit. Hoc artificio obtinet, ut in integritate suæ cohæsionis reliquus sanguis diutissimè servetur. Retinetur enim in temperata perpetua proportione, ne aliqua ejus portio temere prædominari, dissidium aut divortium a reliquis facere, & quæ illud fecit, diuturna concursatione univèrsam mixtionem sic turbare queat.

Ex his, quæ jam diximus, sufficienter patet, quantum momentum ad vitæ integritatem faciat, ut humores in corpore bene fluxiles sint, & ut progressio sanguinis libere & sine impedimento fieri, imò & augeri possit. Nocent itaque ea, quæ hanc promptitudinem movendi minuunt, aut impediunt.

Idcirco facile comprehendimus, quam ob causam Plethora & sanguinis abundantia jam a multis seculis pro multorum morborum matre fuerit habita.

Dum enim nimia sanguinis quantitas in vasis vehitur, motus progressivus impeditus succedit, nec circulatio tam frequenti circuitu absolvitur, Propterea in aliquo tempore

ris spatio longiore, Crasis Sanguinis immutari, & in spissitudinem devenire potest.

Abundantia in genere eximiam aliquam noxam immediate non infert. Postquam vero spissitudinem humoribus semel induxit, tunc ad varios morbos & defectus occasio & facilis dispositio oritur.

Ordinarie Plethora sensum tensionum, gravativum & oppletivum infert, inprimis si sanguis per incalescentiam corporis adhuc magis ad turgescendum exagitetur, & vasa atque pori justo plus distendantur. Conqueruntur tunc: Es sey ihnen alles zu enge, und alle Glieder wären ihn so schwer. Ubi sanguis in eximio gradu abundat, anhelosam & difficilem, sub corporis motibus præcipuè, respirationem habent, quia infarctus sanguis difficiliore expressione e pulmonibus recedit.

Nascuntur ex crasi spissiore imminutiones debitarum excretionum: In fœminis enim sanguineis plethoricis menses ex hac causa sæpissime cessant. Et Veterum annotatio est, quod sudorifera pariter, ac purgantia, minore efficacia in corpus plethoricum agant.

Quotidiana insuper experientia discimus, & ratione quoque comprehendimus, quod Plethora ad stases & inflammationes humores valde disponat.

Quantum impedimentum sanguinis circuitus ex Plethora habeat, inprimis eò tempore se exerit, ubi specialis quædam corruptela ex corpore eliminanda est. Humoribus enim non tam liber, nec tam frequens aditus ad colatoria & secretoria visa datur; unde necesse est, ut febriles commotiones majori cum duratione & impetu peragantur, si Natura fermentativas portiones, quæ extrinsecus in corpus venerunt, removere, & ulteriorem corruptionem præcavere velit. Congruit cum his vulgaris observatio de febribus Epidemicis: daß sie völlißtigste Weite am heßrigsten angreifen. Imo & est observatio, quod in febribus malignis & pestilentialibus mortis periculum inprimis illi experiantur, qui valde plethorici & athleticè sani fuerunt.

Pos-

Possent hæc, quæ jam diximus, a priori nos docere, ex nimis sanguinis copia impedimentum quoddam atque periculum in corpus humanum redundare. Sed multo magis a posteriori confirmamur, quando in actionibus vitalibus talem Naturæ indolem deprehedimus, quæ superfluos & nimios humores remove & excutere omnimodo nititur. Habet etiam ex concessa corporis dispositione quasdam facultates, quibus hanc intentionem ad effectum deducere valet. Nempe frequentissimus & valde naturalis Naturæ labor est, per auctum transpressionis, & propensionis motum, superfluum sanguinem consumere & minuere.

Quemadmodum enim in sano corpore, semper multum sanguinis in serum resolvitur, ubi humores saltem ordinario motuvolvuntur & conteruntur: Ita facile intelligitur, quod per eandem quoque viam, nimia quantitas sanguinis in serum resolvitur, & ita consumi possit, si scilicet proportionate augeatur motus circumvolutionis, & sanguis multiplicato propinquitur impetu.

Occurrit hæc Naturæ operatio frequentissimo exemplo quamvis hætenus Medici fere pauci sint, qui utilitatem impetuosis circulationis ulla conjectura apprehendant. Nos utilem intentionem facile assequimur, qui ex aliis actionibus non sine egregia harmonia didicimus, quantum spiritus humanus ad corporis sui conservationem possit, quomodo non præsentem saltem corruptelam remove, sed futuram etiam & imminentem noxam præcavere soleat.

Quamvis ergo, ut in nostra materia maneamus, abundantia sanguinis per se sensibilem læsionem non æque faciat; attamen, ne ut antecedens causa aliam producat; & præsentis quidem, in otio, spissescentiam in motu vero Corporis turgescentiam: Propterea præservatoriam sui imminutionem Natura prudenti consilio intendit.

Unde in corporibus plethoricis de cætero sanis, facile oriuntur commotiones febriles, Febres ephemeræ sive diaræ

riæ, interdum lenius, interdum æstuosius decurrentes; aut Febres synochæ, quæ ut plurimum magnò impetu agunt. Exoriantur imprimis, si externæ corporis commotiones, sanguinem ad turgescendum excitaverint; aut si vini usus, vel calidorum assumptio, ira, perfrigerationes, occasionem dederint.

Majorem lucem dabunt sequentia capita, ubi annotabitur, quomodo suppressis hæmorrhagiis, obstructioni mensium, intermissis V. Sectionibus, febres acutæ superveniant, quibus sanguis ad excretionem paratus, ob impeditum exitum, resolvitur intus & consumitur.

Antequam ulterioribus probationibus confirmem, quod Natura Plethoræ imminutionem omni modo intendat, utile erit, in subsequenti capite adhuc quædam ponere.

CAP. II. DE PLETHORA.

QUicquid de Plethora dici possit, hic omnino dicere in animum non induximus. In antecedenti enim capite de Plethoræ incommodis jam locuti sumus? hic vero paucis saltem dicemus, quod sanguinis abundantia frequentissime in corpore humano oriri solet.

Necessarium est, hoc brevi delineatione paulò clarius ante oculos ponere; quia quotidiana objectio non solum a vulgo, sed ab eruditis etiam circumfertur, in corpore non posse sanguinem abundare: *Der Mensch könne nicht zuviel Blut haben, er solle sich lieber das Blut in Leib fauffen.*

Est vero Plethora, quando sanguinis copia insigni gradu illam proportionem superat, quæ ad quotidianam & necessariam vitæ usum exquisitè requiritur.

Quantitas sanguinis ad amussim hic non determinatur, nec dici potest, quora gutta plethoram facere incipiat: Sufficit, quod notabilis quædam abundantia Plethoræ nomen mereatur.

Non

Non absolute necessarium est, ut omnes homines in statum plethoricum deveniant. Quamvis enim quotidie edamus, & cum novo chylo ad humores perpetuo augmentum admittamus: non tamen ideo iusta humorum proportio necessario turbatur. Quia per motum sanguinis ordinarium, & per corporis exercitia, tantum sanguinis consumi & in serum resolvipotest, quantum & quotidiano cibo singulis diebus in venas admittitur.

Est enim falsa quorundam persuasio, qui sine fundamento arbitrantur, sanguinem, quem in infantia tanquam dotem a matre acceperimus, in provecam usque senectutem durare, & Balsami vitalis vices sustinere, cuius cum ultimæ guttæ denique deficiant, mortis necessitas inducatur. Hæc dicuntur saltem, nullamque fidem merentur, nec facile apud prudentem inveniunt. Sanguis, qui in juventute & adolescentia conficitur, ejusdem bonitatis est, cuius est sanguis infantia. Non possent tam multi homines vitam suam ad senectutem usque producere, qui frequentissimas hæmorrhagias, tam naturales, quam artificiales, experti sunt. Nec habet infantilis sanguis tale privilegium, ut non per continuum attritum & attenuatorium motum in serum æque resolvatur ac alius sanguis.

Sanguis ex mucositate, oleositate, subtili terra & aqua, in gelatinosum & spissiusculum humorem combinatus est. Postquam vero per motum propressionis & circulationis diu contritus & attenuatus est, denique in sua principia resolvitur & in serosa subtilitate per exhalationem, per sudores, per transpirationem, per bilem, urinam excernitur. Ordinarie hæc excretiones copiosæ sunt, & indicant, quod semper multum feri generetur.

Ubi motus consumptionis rite succedunt, & ab externo corporis exercitio adjuvantur, non difficile est, humores in iusta quantitatis proportionem conservare. Non plus accrescit, quam decrescit; Augmentum cum decremento quotidiano bene respondet.

Requiritur autem, ut labores & motus corporis cum diæta & vivendi ratione iustam æqualitatem habeant, & bene invicem

convenient. Qui multis cum sudoribus & magna cum defatigatione laborat. vires suas copiosiore & repetitio cibo commode refarcit; Qui parum laboris habet, in diæta quoque parcior esse debet: Qui secus agit, errat, & sanitatem suam periculo exponit.

Noli jam mirari, quod in pagis & apud rusticos minori frequentia morbi se offerant. Possent cives, qui urbes incolunt, eadem felicitate frui, si eandem cum iis vitæ rationem agerent. Prorsus ineptum est, exempla rusticorum contra V. Sectionis utilitatem adducere. Concedamus, sine venæsectionis auxilio tantam sanitatis constantiam rusticis contingere; sed ibi strenuus labor compensat venæsectionis usum & finem, atque adeo ejus vices sustinet. Ubi sanguis sufficienter consumitur, ibi evacuationis necessitas perit. Denique adhuc verum manet, quod etiam rustici in plurimis morbis primo consilio ad V. Sectiones confugiant, de quo tonsores ultra votum testari possunt.

Numerus morborum in civitatibus longe major est, & habemus rationem, cur credamus, quod incolæ urbium culpam hujus infortunii sibi ipsis tribuere debeant. Ex divina ordinatione necessitas hæc non fluit, sed ex otio, ingluvie, ira &c.

Creavit DEUS hominem firmo corpore & membra robusta apposuit. Eo ipso destinavit ad tales actiones, quæ cum vi quadam & robore agendi perpetrantur. Historia primi orbis commemorat, quod mox post lapsum DEUS homini in junxerit, ut in sudore vultus panem suum comedere debeat; Hoc est, Corpus hominis post patrum peccatum in eam conditionem devenit, ut ad sui conservationem motum & laborem requirat, non saltem propter rationem ciborum, qui laborando quaeruntur, sed etiam, quia ipsum exercitium ad sanitatem & ad corpus firmandum conducit. Est quidem poena, laboris necessitas: DEUS vero non ita punit, ut non simul poena in admiranda harmonia cum conservationis ordine conspirare possit. Potuit certe Adamus per laborem in debita fluxilitate sanguinem conservare, & cum sudore periculum avertere, quod ex corrupto appetitu & varia edendi libidine nasci poterat.

Man-

Mandatum laboris primario ad Virum pertinet: Fœminæ non prorsus excluduntur; sed quia sunt membris debilioribus, tantum laboris impetum merito etiã non sustinent: Sunt ad pariendum destinatæ, & in liberorum educatione potissimum habent negotium; unde multa illis impedimenta occurrunt, ob quæ ad alios labores minus se accommodare possunt. Succurrit vero Natura his adhuc aliò modò, ut plethoram supervenientem occasionaliter cum menstruo & lochiorum fluxu evacuare queant. Sic uterque sexus ex DEI Decreto juxta pœnam utilitatem quandam percipit, si necessitati cum obsequio sese accommodat.

Pleriq; homines non attendunt hanc ordinationem DEI, & labori corporis se subtrahunt: Sed non effugiunt pœnam, multo magis se ipsos puniunt, & varios morbos sibi attrahunt.

In antiquis Germaniæ monumentis legitur, quod veteres olim vix alios morbos sciverint, quam qui ex vi Inerationibus contusionibus contigerunt. Jam dudum desit felicitas illa; morbi enim magno ubivis occurrunt numero, quorum in ista temporum diversitate immutatam vivendi rationem causam esse arbitramur. Equidem posterior ætas a barbaræ denominationis contumelia Germaniam vindicavit, attamen cum civilitate, mollietate, pigritiam, & ignaviam magnam introduxit.

Magna pars hominum totam vitam in otio transigit: Honoratiores laborẽ corporis etiam pro dedecore æstimant: Alii laborant quidem, sed in talibus occupati sunt negotiis, ex quibus sana corporis integritas parum emolumenti consequitur. Meditatio enim, scriptio, librorum lectio, & similes placidæ & ferè immobiles occupationes, in laborum catalogum apud Medicos vix admittuntur. Numerus eorum, qui vitam sedentariam in urbis agunt, ferè medietatem superat, aut proxime accedit.

Cæterum in cibis assumendis nihil gulæ detrahitur. Multi edunt, donec venter nihil amplius capere potest. Imo cum tanta varietas ferculorum apponitur, corruptus appetitus ad plus assumendum semper instigatur. Supervenit denique consue-

tudo, & ad voracitatem habitus acquiritur, ut minori ciborum quantitate in posterum contenti esse nolint. Uno verbo, plus editur, quam per laborem corporis consumitur. Tali ratione necesse est, ut brevi tempore humores in corpore abundant, & quantitatis iusta proportio recedat.

Si tali modo vivitur, omnes homines in nimiam sanguinis abundantiam & subsequentes corruptelas facile incurrunt. Interim adhuc multo magis illi ad plethoram propendunt, in quibus aliàs Natura plus sanguinis conficit, quam pro præfenti usu & quotidiana necessitate requiritur.

Tales primo loco numeramus pueros & juvenes, qui adhuc in statu crescendi versantur. Illis Natura suggerit sanguinem non tantum ad quotidianum usum, sed etiam, ut corpus possit augmentum capere. Hinc est valde vulgaris dicendi formula: *Junge Leute, die noch wachsen, pflegen stark zu essen.*

Deinde huc pertinent, qui cum magna defatigatione labores diu tolerarunt, & mox ad otiosam & tranquillam vitam se conferunt. Assue it Natura, propter copiosam consumptionem, sanguinem in majore copia conficere. Remanet hæc consuetudo, etiamsi labor & exercitium corporis omittatur.

Tertio loco memoramus fœminas, quibus superfluus sanguis ordinariè ad excretionem paratur. Si ille ad exitum non perveniat, præfens Plethora adest, & repentinæ quoque angustiae oriuntur.

Adjungere hic possumus etiam alias evacuationes consuetas quæ similiter intentionem sanguinem augendi inducunt. Erit de illis alibi occasio dicendi.

CAP. III.

DE EVACUATIONIBUS SANGUINIS
NATURALIBUS s. SPONTANEIS.

DUm jam in eo versamur, ut ulterius declaremus, quomodo intentio Naturæ ad quantitatem sanguinis minuendam respiciat, Evacuaciones sanguinis in naturales præterire non debemus.

Vulgo

Vulgò sub naturalium sanguinis excretionum nomine, tantum menses & lochia; comprehendunt. Hæmorrhagias narium, Hæmoptyles, mictum cruentum, Hæmorrhoides, similesque a denominatione excludunt, & ad præternaturales magis referunt. Nos verò sub hujus capitis titulo omnes hæmorrhagias complectimur, quæ ab interna causa & spontè veniunt. In præsentì consideratione non attendimus profusiones sanguinis, quæ à lapsu, allisione, jactu, erosione, vulneratione, aut ab artificiali apertura dependent, nempe externis violentis causis.

Naturales ideo dicimus, quia ab ipsâ Natura, seu principio, quod ad agendum in corpore præsto est, voluntariâ seu spontaneâ congestione & expressione concitantur.

Non difficiles erimus ad hoc credendum, si in causam hæmorrhagarum paulò accuratiùs inquiramus: non enim sufficit, effluxum sanguinis unicè attendere sed consideratio se latius diffundit. Circumstantiæ, quæ antecedunt, & quæ sequuntur, bene connumerandæ sunt.

Primò meretur notari, quod hæmorrhagiæ frequentissimo numero hominibus de cætero optimè sanis contingant: Ideo non licet originem à corruptis humorum qualitatibus deducere. Necessè enim foret ut omnes illi morbi; tanquam individui comites adsint, quibus juxta communem opinionem eadem sanguinis conditio adsignatur.

Sed exempla quotidiana docent, quod etiam illis accidant hæmorrhagiæ, qui sunt ingenii alacris, & sanguinem adhuc fati fluxilem habent, quem tantùm turgefactione aliquâ, antea nimium exagitantés, illas statim incurrant. Notamus hoc eò fine, ne credatur, sanguinem spissiore m unicè in causa esse, a cujus intercepto transitu subtiliores venæ aliæ obstruantur, aliæ sensim ita distendantur, ut dehiscere necessè habeant. Specialis utique congestio & expressio concurrit; deberent aliàs effusiones frequentissimè in cerebro, & in aliis innumeris locis promiscuè contingere, quia ubique subtilissima
C
vasa,

vasa & reliquæ partes ibidem longè molliores sunt, quam alibi.

Ast verò eruptiones sanguinis in certis locis ordinariè se exserunt, & consuetudinario reditu sæpius ad eadem reducuntur. Solent enim cum ætatis immutatione, etiam loca excretionis ordinariè immutari: quippe diversæ hominis ætates in diversis quoque corporis regionibus hæmorrhagias molliuntur, ut paulò post specialiùs annotabitur.

Miramur quoque non immeritò, quod multæ hæmorrhagiæ certum tempus ad recurrendum observent, ita, ut sæpè ad accuratam temporis mensuram molimina excretionis redeant, & ipsæ quoque effusiones sequantur: Menstruus reditus apud omnes est notissimus. Fæminis equidem primario contingit, sed virilis Sexus prorsus non excluditur: Siquidem etiam in illis hæmorrhagiis, quas masculi patiuntur, ante omnia verò Hæmorrhoidalibus, sæpè idem terminus annotari solet. Annua periodus rarior quidem est, sed tamen, adhuc frequens. Non pauci cum verno tempore hæmorrhagias certo eventu expectant. Aliquando periodus redeundi tam accuratè custoditur, ut nec dies deficiat. Sunt adhuc aliæ temporis fatis statæ commensurationes, quæ in historiis morborum occurrunt, & quas apud Præcticos Observatores reperire licet.

Plerasque, & ferè omnes hæmorrhagias, quæ sponte veniunt, spasmodicæ tensiones comitantur aut præcedunt. Aliquibus inducunt gravitatem, & membrorum pondus augent: Alii de magna angustia conqueruntur. Inprimis verò varii dolores tensivi, pressorii, lancinantes, pungentes, circa illam regionem se exerunt quam spasmodicis circa pressionibus, ad excretionem Natura destinavit. Cessant dolores & molestus sensus, ubi evacuationes ritè successerunt: Recrudescunt verò, si in exitu adstringentibus intempestivè turbantur. Multi, qui talia aliquoties experti sunt, didicerunt, ex his ipsis tensionibus & spasmis, hæmorrhagias sibi instantes prædicere. Non ergo inanis conjectura est, quod talia hæc symptomata
ad

ad activam congestionem & expressionem sanguinis respiciant utili intentione.

Declarat utilitatem intentionis ipse Eventus, qui subsequitur. Ipsa hominum confessio, quotidiana testimonia fuggerit. Pleræque hæmorrhagiæ, salubriter & cum magno levamine contingunt, modo non dirigantur ad tales partes, quæ ex conditione structuræ difficilius perrumpuntur, aut factis statibus à deficiente exitu facilem corruptelam accipiunt. Hinc sæpe sanguinis effusiones multis sulphuris & iterato voto à patientibus expetuntur.

Ex his, quæ diximus, satis clarum est, quod Fermentatio, quamcunque fingas, causas immediatas hæmorrhagarum constituere non possit. Nec in sanguine talem acrimoniam reperimus, quæ rosivâ suâ efficaciam venas aperire, idque certò locò & ad mensuram certi temporis agere soleat. Non possent hæmorrhagiæ tam præsentissimum levamen asserre, quia acrimonia adhuc remanet in sanguine, ubi per circulationem æqualiter distribuitur: Dolores, qui à nobis spasmodici dicuntur, semper universum corpus occuparent, nec possent cum ex acerbatione & intermissione operari. Qui hæc statuunt, non minorem difficultatem patiuntur, quam qui dolores parturientium ab acrimonia derivant; ubi tamen foemina melius ratiocinari, & intentionem Naturæ clarius cognoscere possunt.

In genere habent hæmorrhagiæ utilem finem, sed utilitas ob varias circumstantias non semper obtinetur. Locus excretionis si commodus est, non parum juvat. Propterea salubriter fiunt hæmorrhagiæ narium, menses, lochia, & hæmorrhoides: Periculosiores sunt, vomitus cruentus, hæmoptylis, & mictus cruentus.

Observamus autem, quod omnibus ferè *atribus* hæmorrhagiæ [solennes sint]; pueris, ac adolescentibus, sanguinis profluvia, è naribus imprimis, familiaria sunt, juxta constantem Experientiam, notante jam Hippocrate. 3. aph. 27. Non

nocent facile, nisi nimis copiosè & frequenter redeant: Hinc Practici observant, quod in principio violenter opprimere non liceat. Plerumque capitis dolores auferunt, & pueris cum levamine, ac non sine parentum gratulatione, in solatium contingunt.

In Juvenibus sanguis magis molitur exitum per Venas pulmonis, & hanc ætatem ad phthisin & hecticam disponit, uti observat Hippocr. 3. aph. 20. Non quidem semper sequitur eruptio, sed congestiones versus pectus admodum familiares sunt. Hæmoptylis à tussi rarissimè nascitur, communiter tacite erumpit, aut sanè sine multa tussi. Facilius obtingit illis quibus præcedentes hæmorrhagiæ cessarunt; aut si ex agilitate vitæ genere factus fuerit transitus in otium? Ordinarium fere symptoma est, quod simul de angustia thoracis, & gravatione pectoris conquerantur. Præterea hæmoptyles per certos paroxysmos quibusdam redeunt, & contumaciter repullulant. Pueros vel senes raro aut nunquam afficiunt; nisi posterioribus hæmorrhoides consuetæ deficiant.

Fœminis menstrui sanguinis fluxus peculiaris est, & ad propagationem generis humani pertinet; Omnibus circumstantiis intentionem Naturæ demonstrat. Sicuti enim Natura fœminis, ad concipiendum destinatis, certò sine partes genitales formavit; ita quoque vasa in utero composuit, ut possit voluntaria respectivâ constrictione & relaxatione, sanguinem copiosius admitt. re, & ad exitum exprimere. Incipit menstruus fluxus tum demum, cum puellæ ad matrimonium aptæ sunt, & cum fœcunditatis termino iterum desinit: Antecedunt plerumque spasmodicæ circa uterum tractiones, & periodus menstrua accuratè observatur.

Hæmorrhoides provectiorem ætatem afficiunt, & valde frequentes sunt. Eveniunt utrique sexui, & fœminis paulò maturis, si mentes citò iis substituerint: Quid magis libere succedunt, eò sæpius repullulant: imò interiores, menstrua interstitia nonnunquam exactè observant. Antecedunt plerum

rumque varia pathemata & spasmodicæ tractiones, quæ post felicem evacuationem iterum cessant.

Si hæmorrhoides externæ non succedunt, nec vena portæ suam abundantiam internè per intestinum rectum exonerare potest accidit facilè, ut eruptio sanguinis per erroneos motus in renibus, aut stomacho eveniat, unde micus cruentus, & vomitus cruentus, nomina sortiuntur.

Micus cruentus, Sanguineis & Sanguineo-Cholericis familiaris: Non facilè afficit juniores, sed plerumque Viros, aut primam senectutem. Cum calculo ejusque doloribus reverariis evenit, quam sine insignibus doloribus. Quibus semel iterumque contigit, iis facilè redit, ut aliæ hæmorrhagiæ idem faciunt.

Vomitus cruentus paulò rarior in virili, quàm scemineo sexu observatur. Sceminis quando accidit, ferè semper mensium vitia comitantur. Tensiones & pressiones circa splenem, imò & ardores & puncturæ, ordinariè præcedunt.

Hæ posteriores excretiones, cum hæmoptysi, saltè ob loci periculum plerumque malè cedunt. Aliæ verò salubriter accidunt; si debitum, facilem & moderatum successum habent, multos morbos præcavent, & ad præservationem inserviunt. Quod si autem varii affectus præsentés sint, aut jam diu duraverint, supervenientes hæmorrhagiæ frequentissimè morbos feliciter solvunt, quam naturæ operationem Medici Criticam appellant.

Nam in historia morborum passim reperimus, & in praxi occurrit, quomodo hac methodo febres, Epilepsia, Cephalæa &c. præsentè effectu, fuerint sublatae aut mitigatae.

Sunt denique adhuc aliæ excretiones, quæ extraordinariam planè & pernacem intentionem indicant; Intelligo illos casus, ubi in brachio vel pede sanguis sponte erumpit. Notabile exemplum retulit Dn. Præf. in Diss. de Motu Tonico Vitali:

Et notæ sunt abunde varicum in cruribus sponte apertorum fluxiones.

CAPUT

DE CONSVETVDINE.

Quid consuetudo in hominis natura valeat, pro dignitate non expenditur, cum tamen potissima medendi difficultas inde promanet: Non est figmentum, quod Medici saltem ad ignorantiam obvelandam obtentui habent: Reuera homo præ aliis animalibus hanc habet indolem, ut magno nisu, ingenti desiderio, pertinaci intentione id agat, expetat & molietur, quod jam olim sæpius egit & obtinuit. Prodit se hoc naturæ humanæ ingenium etiam in re morali, in negotiis quotidianis, in moribus, in cibo & potu, aliisque circumstantiis. Ubi sæpe animus ad lipothymiam usque excrucietur, si non repetat, quod diu agere & obtinere assuevit. Hac ratione frequenter accurata temporis memoria inducitur, ut Natura & horas dierum, & dies annorum, absconditâ admonitione, strictè observare sciat. Meretur in hunc sensum legi *Disput. nuper admodum habita, de morbis habitualibus*:

Efficacia habitualis dispositionis magnopere se exerit, ratione sanguinis excretionum. Hinc non tantum naturalibus & spontaneis hæmorrhagiis necessitatem quasi redeundi auget, sed facit etiam, ut artificiales & violentæ profusiones, molimina revertendi post se relinquunt.

Quibus spontaneæ Hæmorrhagiæ multâ repetitione & diuturno exercitiò assuetæ fuerunt, illis sine multis incommodis non supprimuntur aut emanant. Licet proportionata quantitas & abundantia non adsit, attamen molimina, tempore solitò, ad exeutiendum denuò provocantur. Nam etiam menses non semper propter nimiam copiam, sed sæpè ex consuetudinis necessitate recurrunt; & venæsectio, quæ intermedio tempore bonam quantitatem sanguinis extrahit, non impedit fœminas, quo minus menstruum fluxum adhuc expectare habeant.

Simile prorsus contingit in effusionibus, quas externa oc-

casio vulneratio, lapsus, allisio, jactus, & artificialis manus excitarunt. Quamvis enim spontaneus Naturæ labor, sanguinem ad exitum non adeò facillè ducat, molimina tamen excretoria se exserunt, quæ partem læsam, menstruâ, vel annuâ repetitione accuratè afficiunt. Hinc conqueruntur: Daß sie im den beschädigten Ort jährlich Flüsse bekommen, daß es sie reisse, spanne, ziehe. De venæsectionibus quotidianæ sunt observationes, dum vulgo queruntur; Wenn sie nicht wieder zur Hand lassen, werde ihnen der Arm ganz steiff und schwer, bekommen reissen und ziehen. De scarificatione specialiter annotent: Daß wenn sie es übergehen, sie im Gesicht ausfahren, und daß es ihnen am ganzen Leibe unter der Haut jucke, und wie mit Nadeln steche. Ubi præsentissimum remedium in repetitione habent.

Aliquando sed prorsus extra ordinem contingit, ut molimina etiam in solito evacuationis loco, aut in vicinia ad eruptionem pertinent. Pertinent huc exempla, quæ superius allegavimus.

Efficacia consuetudinis ad plethoram inducendam adhuc aliò modò agit: Nempe, qui diu cum multo sudore laboriosam vitam egerunt, illis assuevit Natura, eadem proportione sanguinem restaurare, qua quotidie consumebatur. Hæc ipsa deinde remanet consuetudo, etiam si in otium & quietem se conferant. Non minorem habent appetentiam edendi, & sanguis, ut alias, augmentum capit, unde plethora, & varia incommoda pressè sequuntur pede.

Unde sanè tantò majoris considerationis in nostro hæmorrhagarum, aut artificialium sanguinis evacuationum, negotio, est introducta jam tum consuetudo. Præcipuè cum ejusmodi Artificiales Evacuaciones etiam nondum æquè urgente aut commotà plethorâ frivole institutæ, facillè deinceps in Consuetudinem abire observentur, si modo in genere præsentis Plethoræ, licet quam maximè nihil urgenti, adhibitæ subveniunt. Imò plus dico, etiam nihil sensibilibiter abundante sanguine, sæpius, & præcipuè circa certa tempora institutæ evacuationes, obser-
van-

vantur denique non minus in consuetudinale ejusmodi molimen cedere, & circa tempus illud præcipuè, sese denuo exferere.

Ubi nempe silentio involvi nequaquam potest specialissima illa circumstantia, quæ excretoriis ejusmodi moliminibus afflicti, sese sistit; quod nempe præcipuam sensibilem commotionem, maxime circa strictum tempus consuetum suscipiant: Ante illud autem, ut & jam aliquando præterlapso, minime æque efficaciter & prompte cooriantur.

CAPUT V.

DE MORBIS, QUI EX SUPPRESSIONE HÆMORRHAGIARUM ORIUNTUR.

EX intermissis vel cohibitis hæmorrhagiis, sive ab interna sive externa causa dependeant, magna affectuum nubes propullulat. Morbi, qui inde veniunt, vel omnibus suppressionibus communes sunt, vel singulis specialiter contingunt. Differentiam potissimam, quam ibi observamus, locorum diversitas inducit. Interim plerisque affectibus hoc commune est, quod sanguinis imminutionem moliantur, & eatenus utilem intentionem habeant. Dum vero propter varia impedimenta non obtinent finem, denique etiam molesta & periculosa symptomata sequuntur.

Sanguis à solita exeundi consuetudinè cohibitus, multis modis nocere potest. Si enim eum fegnius Natura toleret, & in corpore abundare patiatur, tunc spissior fit sanguinis dyscrasia, gravitas artuum, pondus omnium membrorum, angustia in toto corpore, inflammationes, apostemata, aliaque plethoræ incommoda succedunt, vid. supra, ubi de nota plethoræ agebatur. Febres & palpitationes cordis admodum facillè superveniunt, inprimis si junior ætas, & activum agendi ingenium concurrat, aut consuetudo movendi vel laborandi præcesserit.

Quamvis hic impeditarum excretionum noxas recenseamus; tamen non prohibemur, ipsas quoque hæmorrhagias, si quantitate & frequentia peccent, aut loco inopportuno fiant, in
eun-

eundem morborum catalogum redigere. Primum quod attinet, fiunt nimia Hemorrhagia vel extrinsecus, à vino, æstu, cursu, ira, nimio nisu, &c. Vel intrinsecus, ubi præcipuè duæ causæ eminent; 1) Si consuetæ diutius suppressæ fuerint, denique verò iterum perrumpant: 2) Si intempestivè alienis locis fiant. Alterum quod concernit, quando excretio commodo in loco non succedit, versus alium, sæpe cum periculo, dirigitur, ut proinde abundans sanguis è pulmonibus, stomacho, renibus frequenter erumpere necesse habeat, quod non sine Phthiseos, Hæcticæ, Nephritidis, Calculi periculo contingit.

Maximus vero numerus morborum e congestionibus est, quæ irritò conatu viam exeundi sibi quæsierunt. Non enim quiescit natura, sed molimina diuturna & varia suscipit, quæ dum intentionem non cøplent, eò frequentius & contumacius denuò oriuntur.

Sunt autem molimina nihil aliud, quam stricturæ & spasmodicæ tractiones partium, quas vasa sanguifera transeunt, ut ita sanguinis liber progressus intercipiatur, & sic ad speciales certas partes restringatur.

Ex hac compressionè, & ad partes restrictione, deberet fieri eruptio; quæ si non succedat, ad minimum circa & intèr illam partem magna distensio oritur, ut inde sensus, modò tendens, & vibrans, lancinans & pulsans, modo æstuans & ardens, sequatur, modò uterque concurrat. Neque verò solum à distensione, tali nascuntur dolores quamvis in partibus tenerioribus, & ætate juniore, ad actualem expressionem adhuc vegetius tendente Natura, illud magis fiat: Sed oriuntur sæpissimè hi dolores, magis immediate ab ipsis tractionibus illis, segniter & in fibris tantum aliquibus, sentibus: Quod magis solenne est in partibus spissioribus, & ætate magis segni, vel temperamenti magis Phlegmaticis. Perfrequenter verò fiunt & tales dolores pure spastici, pressorii, rigidi; alium exquisitiorem sensum non inferentes, nisi quando partem ita tensam extendere vel motitare suscipit æger. Fiunt vero hi omnes etiam dolores ma-

ximè PROPTER sanguinem, ejusque congestionem & constrictionem instituentiam.

Talia hæc molimina, postquam sæpius recruderunt, tandem habituales dispositionem & consuetudinem afferunt; ita ut facile in actum iterum provocentur, modo animi perturbatio, aut alia occasio irritationem exhibeant. Nec requiritur amplius, ut proportionata quantitas aut materiæ qualitas, præfentes sint.

Oriuntur ergo ex his congestionibus varii morborum affectus; in quibus maximè insignes, primò stases, secundo dolores, tertio spasmos, quarto tumores notare debemus. His ex locorum diversitate aliæ aliæque circumstantiæ ac differentiæ accedunt.

Narium hæmorrhagiæ etiam adultis contingunt; sed puerili ætati magis familiares sunt. Habent vero adulti præ aliis maximum inde levamen & præsentem efficaciam, quia ipsis maxime impediri potest hæc excretio, & impedita, tales passiones inferre, quæ facta perruptione, levamen nanciscantur. Nec errat vulgus, dum observat: es sey gut, wenn die Leute bluten, der Kopff werde ihnen davon leichteste werden. Quodsi autem solitæ hæmorrhagiæ supprimantur, & in naribus non perumpant, facie & pressò pede superveniunt Cephalalgia, Hemicrania, dolor capitis gravativus, ophthalmia, oculorum rubores, ardores, otalgia, tinnitus aurium; Parotidum tumores inflationes & inflammationes; tumores tonsillarum atque uvulæ, & in Juvenibus & adolescentibus, propius versus thoracem se exhibent Angina, faucium inflammatio, sputum cruentum, palpitatione cordis asthma sicca, catarrhi suffocativi, hæmoptyles, Pleuritides & Peripneumonæ, Phthises, Hæcticæ febres, aliæque, de quibus observationes Practicorum testantur.

De Menstrui fluxus salubritate nemo dubitat: quando foemina tardius vel impeditius accedit, aut post eruptionem iterum supprimitur, conqueruntur de frequentibus doloribus capitis, de angustia præcordiorum, de difficili respirazione, de membrorum lassitudine, de spasmodicis circa abdomen & uterum: De-

ten-

tensione gravitvâ pedum: Sie klagen über Müdigkeit vom Treppenssteigen, über spannen und ziehen im Rücken. Si diutius duraverit, succedit cachexia, tumores œdematosi, chlorosis, febres lentæ, aut in vividioribus, acuta. Aliquando hæmoptysis aut vomitus cruentus contingit; sæpissimè accidunt affectus spasmodici & convulsivi, dolores arthritici, Epilepsia, suffocatio spastica uterina, aliæque hystericae passiones.

Lochiorum suppressio eadem vel similia symptomata concitare solet. Mihi præterlapsa hyeme duo exempla observare licuit. Altera femina in hæmoptysin post varia symptomata devenit: Altera, cui ex refrigeratione, & gravissimo incendi terrore sanguis lochiorum substiterat, incidit in gravissimos arthriticos dolores, sequebatur acutissima febris, denique hæmorrhoides largiter fluebant.

De Hæmorrhoidum suppressarum noxis in Pathologiis & apud Practicos magnum est silentium. Non miramur hoc, quia hæmorrhoidalis fluxus, ejusque tanta frequentia paucis Medicis rite innotuit. Ante annum & quod excurrit integra Disputatio de salubritate fluxus hæmorrhoidalis sub Præsidio Excell. Dn. Hoffmanni habita fuit. Effet eadem prorsus materia, si de suppressionis detrimento ageretur. Quibus hæmorrhoides remanent, aut impeditius redeunt, conqueruntur de spasmis circa hypochondria, tensionibus circa os sacrum, de pressionibus circa lumbos & coxas, de flatulentia & colicis passionibus. Frequenter admodum mictus aut vomitus cruentus, calculus, nephritis, gonagra aut podagra, aut alii affectus succedunt. Ad evitandam prolixitatem me hic refero ad Disput. de Motibus Humorû Spasmodicis, duos ante annos, & duas de materia Hæmorrhoidali universâ, sub D. D. Præside nuper habitas.

Quæ hæctenus de Hæmorrhagiarum suppressione diximus, adeo vera sunt; ut nec artificiales evacuationes, si affluæ sint, impunè & absque noxa citò omittantur. Hac de re quotidiana exempla audimus. Et vulgi excusatio veritatem rei solenni formulâ confirmat: Sie wollten nicht gerne schröpfen, oder zur

Iber lassen, sie müssen es hernach wieder thun. Oriuntur autem ex hac causa non tantum varia molimina, sed fontici quoque affectus, quos aliàs plethora concitata solet producere. Hæc ita fieri, negare non possunt eruditi, sed in causa tradenda variè discrepant. Agnoscit Willisus ex frequentibus venæsectionibus magnam ad febres promptitudinem, sed errat, dum id majori sanguinis sulphureitati adscribit: Quæ enim hujus Connectione cum evacuatione, adeoque, juxta plerosque depauperatione Spirituositatis sanguinis? Verisimilior causa est alia ejusdem observatio, quod sanguis citius & copiosus in iis augeatur qui venas quotannis sæpius aperire sinunt: solet enim natura abundantem sanguinem, postquam solitam excretionem frustra expectavit per febriles motus vicario subsidio iterum continere.

Frequenter admodum contingunt catarrhi, quos vulgus ita vocat, Rheumaticæ nempe gravitates & tensiones, quæ in primis loca venæsectionum afficiunt; Paralyfes, lipothymix, asthma, suffocationes, ex eadem origine aliquando eveniunt. Eodem die, quo hæc scribo, vetula 60. vel plus annorū, in aedes nostras venit, & cum summo suffocationis periculo in terram prolapsa est. Venam aperire statim jussimus, quo facto mox ad se redit, & narrat, quod venæsectiones quotannis adhibere assueverit, weil sie aber nnn alt sey, hätte sie es übergehen wollen. Non pergo affectus alios speciatim hic recensere; vulgi narrationes supplere possunt, ubi hic deficiamus.

CAP. VI.
DE HÆMORRHAGIARUM BENE SUCCE-
DENTIUM RESPECTIVA UTILITATE.

Non frustra sane notatur, quod illud, quicquid ad majus incommodum, expeditè, & longe minori periculo præoccupandum, inservit, hoc ipso respectu utile dici mereatur, quamvis absolute & in se insolitum quiddam, & ordinariis Naturæ legibus minus congruum, appareat.

Tan-

Tanto magis verò pro utili habenda est ejusmodi res, quæ paululum insolito modo, talem rem aufert, quæ ullâ aliâ consuetâ & cognitâ methodo corrigi poterat. Ad hanc normam si exigimus Hæmorrhagias in genere, concessio semel, 1. quod detur plethora, 2. quod eadem per varias causas exagitata, & turgescita, infarctibus, corruptionibus acutis, in pus aut putredinem, materiam proximam suppeditare possit: 3. Quod tamen ita abundantis sanguinis nulla correctio, seu imminutio proportionata fieri queat, nisi per arbitraria illa, sed eò ipso voluntati hominum maximè fastidiosa media, in ediam à priori, & laboriosos motus à posteriori: Imò qui talibus apex est calamitatis, per hæc utraque conjunctim: Concessis inquam his, uti negari non possunt, longè certè præsentissima, brevissima, & certissima methodus, est immediata sincera depletio.

Appellamus propterea hæmorrhagarum utilitatem, Resectivam; nempe quod, licet de naturalis constitutionis sanguinis utilitate non sit, tamen de hujus primæ promptæ, & soennis aberrationis, nempe abundantie sanguinis consequentibus noxis, per brevissimam viam plurimum detrahat: Et cum ex ista longè graviores & frequentiores noxæ metuendæ essent, hæc depletio, si bene succedit, istas directe intercipiat: Si vero etiam minus expedite procedere possit, rariùs tamen tam impetuosas, aut tam diffusas turbas, & pericula possit sese trahat.

Interim cum disimulare nullo modo, nedum negare velimus, quod à multiplici usurpatione hujus depletionis, demique magna, imò enormis facilitas seu proclivitas, introducatur: Tantò magis si occasionales causæ & inter has quidem præcipuè ebrietates, corporis præcipites motus, iracundie excandescencia, concurrant; Fit utique non ita difficulter ex ejusmodi occasionalibus circumstantiis, ut eventus hæmorrhagarum sensim sensimque in deterius vergant, licet intentio primo, imò adhuc hodieque primaria, & generalis, ab utilitate præst. nã nihil recedat.

Quæ

Quæ quidem circumstantia est potior illa, & fundamentalis ratio, cur potius artificiales evacuationes commendari mereantur, præcipuè præservativo scopo. Si enim Natura abundantiam sanguinis tamdiu tolerat, donec occasionali quadam causa in præsentaneam noxam, sive proximam potentiam nocendi, devolvitur; tunc in re præcipiti, opus quidem habet, evacuationem velociter moliri: Quia verò tum quantitas materiæ, tum reliqua ejus qualitas, tum constitutio viarum, jam in casu necessitatis non æquè respondere potest, imò Natura ipsa in rebus urgentibus magis anxiosa, sollicita, & tepida, à gradu suæ directionis facile aberrare potest: nascitur inde læpenumero specialis eventus hæmorrhagiarum, à generali utili intentione non parum alienus. Has ataxias compensat & refarcit proinde artificialis evacuatio, utpote in quâ omnia ista longinqua, operosa, extraordinaria molimina, nusquam concurrere necesse habent, ad quæ vel non, nisi coacta sese accingit Natura: Vel successivè aduésacta, faciliè etiam temerè, & sine proportionata necessitate iisdem abutitur.

Hæc specialis ratio, post generalem utilitatem, est illa primaria conditio, quæ tanto magis Artificialium Sanguinis Evacuationum usum suadet de quo proinde jam pressius agemus.

SECTIO III.

DE VENÆ SECTIONE

IN SPECIE.

CAP. I.

FUNDAMENTORUM BREVIS ET RELATIVA APPLICATIO.

Postquam in præcedente sectione multis modis, & satis diffusâ explicatione observavimus, quod ipsa humana natura ad Sanguinis imminutionem magno labore respiciat, & cum utili eventu sæpissimè eam consequatur; non amplius diffusul-

facultatem habemus, venæ sectiones tempeſtive & prudenter adhibitas commendandi, & tam ad curam, quam ad præſervationem ſecure ſvadendi. Si ars imitari debet naturam, hoc certe verum manet in Medicina. Non eſt in Medici poteſtate, in corporibus ſuo lubitu agere, quicquid velit; nec temere impedire poteſt intentionem, quam natura ſibi firmiter propoſuit, & ſi poſſet impedire, plerumque non ſine noxa illud fieret. Quamvis enim motus quandoque erronei in corpore contingant, ut plurimum tamen intentio generaliter utilis eſt, quæ nec a deliberato conſilio utilior præſcribi poſſit. Utilitatem illam maxime in ſanguinis imminutione deprehendimus. Cum etiam in plethora tot noxæ & incommoda, ut ſupra annotavimus, in corpus humanum redundare poſſint, omnino ſalutaris naturæ labor eſt, quod abundantiam vel per conſumptionem vel per evacuationem remove ſoleat. Merito naturalem hanc & ſpontaneam medendi rationem Medicus obſervat, & naturam in ſuo conſilio imitatur. Non enim incongruum eſt, ſi conſumptioni & excretioni operoſiori ſanguinis, vicaria ſubſidia promptiora ſubſtituentes, exercitium corporis & venæſectiones ſuadeamus.

Quemadmodum enim ſpontanei vomitus, ſudores, & Diarrhœæ, ſalutari ſuo eventu Medicis anſam dederunt, Emetica, Diaphoretica, Purgantia & clyſteres tempeſtive præſcribendi; ita non perperam agimus, ſi ex hæmorrhagiarum ſalubritate pari ratione diſcamus, venæ ſectiones utiliter adhibere.

Nec nova aut inſolita methodus eſt, in ſanguine minuendo curam quærere, quia jam olim antiquitas ex plerorumque ægrotantium appetitu dejecto didicit, in ediam etiam curandi intentione præſcribi poſſe. Fuit autem integra Methodicorum Secta, quæ fere in omnium morborum principio triduanam aut diuturniorem in ediam injunxit: Eo ipſo nihil aliud voluit, quam ut ſanguis hac ratione minueretur, dum, quod conſumitur, non ſtatim reſtaurari poteſt.

Non penitus improbamus hanc methodum, ſi prudenter inſtituatur, cum fundamentum in ipſa natura habeat: Nobis

vero non sufficit, nec seculo nostro respondet. Plerique enim detrectabunt consilium, si a Medico suadeatur, Empiricos vero, & alios nugatores, facile sæpè audiunt: aut subsequente voracitate præcedens jejunium male commendabunt. Et quid dicent delicatuli nostri? si cibum illis denegare velimus, qui appetunt, cum etiam nauseantibus alias obtrudere soleant.

Quapropter omnino necessarium est, ut Venæsectiones in usum adhibeamus. Solet equidem propriis motibus & consiliis natura plethoram corrigere, sed non semper ita prompte labor succedit, modo consistentia sanguinis refragante, modo viis nimio plus impeditis, modo impetuose præcipiti concitatione & exundatoria turgescencia sanguinis coorta: Imo fluctuante non raro, ex malis moribus, ipsa Natura: Unde aliquando cum periculo, aliquando cum summa molestia conjunctum est hoc molimen. Hic, ubi deficit natura opus est succurrere, ita tamen, ut vicario auxilio eadem intentio expediatur.

Venæsectionis utilitas non una est: Tollit immediate plethoram consecutarias molestias, & simul febrium periculosisioris consumtionis necessitatem, aufert: Maximus autem usus Venæsectionum est, ut solitarum Hæmorrhagiarum vices sustineant, molimina illarum operosiora antevertant, aut consuetudinem semel inchoatam continuent. Si hæmorrhagiæ commodo loco & sufficiente quantitatis evacuatione succedant, non æque necessarium, nec utile esse ducimus, venæsectioni vicarium locum mox concedere. Ideoque nec Narium hæmorrhagias ordinatas, & moderatas, nec bene succedentes Hæmorrhoides, per venæsectionem turbamus, sed aut hanc illis sine necessitate substituimus.

Quod si autem propter varia impedimenta ad eruptionem non expedite pertingant Hæmorrhagiæ, tunc certe svadet utilitas Venam secare, aut alia artificiali raiione Sanguinem sincere emittere. Præcavemus enim hac ratione, ne sanguis in pulmonibus, renibus, aut alio periculosisiori loco erumpat; molimina etiam avertimus aut mitigamus, quæ excretoria loca, & viciniam

niam, sæpe cum multo dolore & molestia, afficiunt: Ante omnia verò placamus Naturam, quæ ex solitis ventilationibus sibi quasi legem & necessitatem repetendi statuit. Me hic refero ad consuetudinis efficaciam, & in capite subsequenti ulteriorem declarationem promitto.

CAP. II.

UBI SIT VENÆSECTIONIS USUS, UBI SIT ABUSUS.

TEmere & sine causa ad V. Sectiones confugere non suademus. Cum enim repetitus illarum usus consuetudinis necessitatem facile post se relinquat, merito primum consilium est, an non leviora plethoræ incommoda, per temperantiam, per jejunium, per motus & labores corporis, remove liceat. Quod si hæc ab ægrotantibus, uti plerumque fit, impetrari non possint, ad V. Sectiones denique recurrendum est.

Postquam in præcedente Sectione de incommodis Plethoræ, de morbis suppressarum Hæmorrhagarum, & etiam de consuetudinis efficaciæ egimus, possent hæc ipsa prudentem lectorem satis docere, ubi venam utiliter secari censeamus. Interim adhuc breviter potiora morborum nomina indicamus, ubi celeberrimi Præctici V. Sectiones feliciter adhibuerunt, & uti etiam medicæ theoriæ utilitatem a priori, per indicantia argumenta monstrare potest.

Indicat autem V. Sectionem non solum abundantia sanguinis manifesta, sed in primis consueta sanguinis evacuatio; & si utramque concurrat, multò magis urgetur. Medicus enim sedulo inquirere debet, num hæmorrhagiæ sive naturales sive artificiales, aliquando, vel frequenter præcesserint. Nam adfectio hoc infert, ut Natura ne quidem per vicarias sanguinis imminutiones in diem, vigiliis, & labores placari possit sed varia concitat, & obstinatè persequitur, molimina, quæ ad actualem excretionem spectant.

Si hæmorrhagiæ loco congruo, & proportionata quantitate succedant, Venæ non secanda est: Secus est, si impeditius fluant, vel prorsus supprimantur; quale contingit in narium

E

Hæ.

Hæmorrhagiis, mensibus, vel Hæmorrhoidalibus suppressis. Efficax ibi est. V. Sectio, nec saltem abundantiam aufert; & spasmodica confectaria prævenit; sed in Sanguineis, aliquando fluxum ordinatiorem præsentissimè revocat, uti mihi hoc anno observare licuit, quod eodem die post V. Sectionem solita narium hæmorrhagia, & post Scarificationem, Mensium fluxus redierit, qui tamen per integrum annum cessaverat.

Quibus nimix Hæmorrhagiæ eveniunt, illis V. Sectio tempestiva ad præservationem inservire potest. In Hæmoptysi, Vomitu, & mictu cruento, sanguis semper periculose excernitur: Cum igitur hic ex Plethora multam profusionem suspicamur, vel sub initium Venam secamus, vel post paroxysmos ad præservationem suademus.

Fœminæ, quibus abortus, uti fit, cum multa sanguinis profusione contingit, si eodem sequentis graviditatis tempore venam aperire sinant, à novo periculo facilius, se præservare possunt.

Latissimus usus se exerit in spasms, & congestionibus, quæ vel loca excretoria, vel viciniam afficiunt, & exitu non parato sæpius redeunt.

Postet V. Sectio in puerili ætate aliquando locum habere, ubi naribus non amplius sanguinem fundentibus, varia capitis incommoda contigerunt; sed ibi non tantopere requirimus, cum etiam tota Germania abhorreat, nec facile tale consilium admittat. Et si verum sit dicendum, facilioribus quoque aliis remediis, *ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ* ista pathemata dispellantur. Interim solet etiam adultioribus non raro, sanguis versus caput frequentius regurgitare, quod sæpe illi experiuntur, qui speculationibus litterariis & lubricationibus student, aut vinum inconsueti bibunt, aut quibus sanguis per Menfes, vel Hæmorrhoides internas non evacuat. Incidunt propterea in Ophthalmiam, Cephalalgiam, Hemisraniam, Otalgiam, vertiginem, tinnitum aurium, Odontalgiam, tumorem tonsillarum, Anginam, uvulæ procidentiam, & similia.

Quando spasmi & mōlimina afficiunt thoracem, tunc, ut plurimum non tantum utilitas, sed quoque necessitas V. Sectio-

tionem urget. Accidit enim Angina, Asthma siccum, Catharrus suffocativus, motus convulsivus diaphragmatis, compressio thoracis, angustia præcordiorum, palpitatio cordis, ubi nec ipsi V. Sectionis hostes præsentem sæpissime ejus efficaciam negare possunt.

Si in infimo ventre excretionem Natura moliatur, exserunt se tractiones, dolores, spasmi circa hypochondria, circa uterum, os sacrum; Malum Hypochondriacum, Iliaca passio, Malum Ischiadicum, Nephritis, calculus suffocatio hypochondriaca, hysterica, hæmorrhoides cœcæ, Colica hæmoidalis, Arthritis, aliaque pathemata.

Syncope, Paralysis, Epilepsia Gutta serena, hæmorrhagias intermissas aliquando manifestè accusant, & Venæ sectionem requirunt. Ichuriam per sanguinis subtractionem præsentissimè solutam fuisse, Riverius & Tulpus memorant.

Hæc nomina morborum, non ea intentione refero, ac si semper V. Sectio necessario adhibenda sit: Hanc enim plerumque tum demum commendamus, ubi alia medicamenta non constanter sufficiunt, aut ubi symptomata sæpius revertentia, talem præservationem requirunt. Manifestâ interim plethoriæ eluctationis præsentia elucescente.

In nulla febre, qua tali & jamjam efformata, V. Sectio absolute necessaria, aut utilis est. Nam per ventilationem avocatur Natura a correctione & sanguinis consumptione: Turbatur enim intentio, & intempestive ad turbulentas congestiones via monstratur. Hinc fit, quod propterea circa crisin morbi, alia methodo perficiendam, congestiones sanguinis, Cephalalgia, deliria, angina, convulsiones, mors, subsequantur. Et observat Sydenham, quod in febris acutis, post venam sectam vigor defervescenti, imprimis circa tempus, ubi hoc fieri deberet languescere soleat; adeo, ut si hoc casu non succurreret Medicus alexipharmacis & diaphoreticis medicamentis, atque regimine conveniente motus febriles in ordine conservaret, possumus certò dicere etiam nocuisse V. Sectionem.

Multo minus usum habet in malignis febris, petechialibus, febre hungarica, epidemicis & contagiosis, ubi non quæ-

rio est de Sangvine consumendo, sed de materia tenuissima, & simul agilissima, vapore tenus è corpore expellenda. Ast si vena semel secta fuerit, & versus Criticos, pathemata graviora circa caput supervenerint, tunc utique necesse est, venas sub lingua amplius secare, ita tamen, ut sanguis largiter effluat, alias, enim levare non solet.

Placet hic allegare insignem sane locum è Tilingio, de Febb. Petechial. Sect. 2. c. 2. quem pro cautela iudicii, Practici aliquoties commendantem audivi D. Præsidem. Recenset ibi Autor testimonia Autorum, partim pro utilitate imò necessitate V. S. sentientium, eandem averfantium. Subscribit ipsemet prioribus. Sed maximam profecto in hoc, tanquam specimine talium testimoniorum Practicorum, adhibere decet circumspectionem, ne temerè assensus adjiciatur. Omnes, quotquot pro affirmativa adducit Autores, colorant opinionem suam generali Ratione: Plethoram sine noxa evacuari posse; imò commodè id fieri: quin fieri debere, quia omne abundans sit auferendum. Sed status controversæ est: An in febre, & quidem maligna præcipue, nulla exceptio subfit? Provocant certe ad hanc omnes illi, quicumque ibidem citantur negantes: Hi omnes provocant ad Experimentiam, propriam & communem: Non in paucis, sed numerosis ægris observatam. Ubi sane, quantum generales rationes, ablutant à speciali Experimentia, attendere summopere decet: Cui quidem Experimentiæ in ipso hoc proposito de V. S. utilitate in Petechialibus, calculum suum absolutè ab Experimentia frequentissima propria, adjicit ipse D. Præses.

In intermittentibus, ut adhibeatur, causa directa nulla est: Nec in morbillis aut variolis, ut sic convenit: In adultioribus tamen, Sanguineo-plethorici habitus habet locum; Subjungendo saltem Alexipharmaca, parvis sed frequentioribus dosibus, & temperata quidem. In scabie aliquando usum habet.

In omnibus terroribus usurpare, supervacuum est: Sed post diuturniorem Lipothymiam, aut Syncopen magnum usum habet.

Requiritur autem, ut V. S. ne tempestive prudenter, & iusta methodo administrantur, uti in sequente capite docebitur.

CAP.

QUÆ SIT METHODUS ADMINISTRANDÆ
VENÆSECTIONIS.

Non sufficit medicinam in usum adhibere, sed etiam conditio morbi, tempus, & aliæ circumstantiæ considerandæ sunt. Si generaliter loqui placeat, commodissimus Venæ Sectionis usus est, eam vel in principio, vel in declinatione morbi adhibere, aut extra paroxysmum ad præservationem præscribere.

Nihil magnopere nobis promittimus, si in vero incremento instituat, & fere nihil juvat, si fiat in ipso statu morbi. Si aliquando efficaciter etiam hic profuerit, facile fit, ut Natura indem prorsus remedium extorquere in posterum labores, si affectus denuo oriatur.

Ubi spasmi sanguinem ad certas partes congerunt, sit generalis aliquis vasorum selectus non immerito. Quæ enim Veteres de revulsione & derivatione tradiderunt, non prorsus rejicienda sunt; licet illi circulationem Sanguinis nondum agnovissent, sed ipsam Experientiam secuti sint. Et hac de causa Venæ Sectionem in superioribus svademus, si partes inferiores afficiantur, & vice versa: quoties nempe curative instituenda hoc modo, fuerit.

Si à certâ parte infarctus ibi sanguis, ob periculum derivandus sit, multa evacuatio fieri aut præcedere debet, si universa abundantia una præsto sit. Ideoque in angina venam prius in brachio secamus, ne, si sub lingua parum fluxerit, repentina congestio oriatur: Quod inprimis, uti dictum, tunc requirimus, ubi manifesta plethora hoc urget.

Quemadmodum autem per Venæ Sectionem sæpe intendimus, ut per factam alterationem Naturam afficiat: Ita quoties hæc intentio adest, capaciora vasa commode feligimus, & paulo majorem incisionis aperturam intendimus; Siquidem sanguis cito, copiose erumpens, sensibile corpus magis alterare posse deprehenditur.

Quando animus est, ad partes certas sanguinis fluxum dirigere-

rigere & allicere, tum Venæ Sectionem in parte illi vicina utiliter instituimus: Et propterea in pedibus eam suademus, si menses, vel hæmorrhoides revocandæ sint.

Quantitatem determinare præcise non possumus: Variat enim pro personarum, vel morborum diversitate. Sensibiliores naturas etiam levis evacuatio alterare potest, imprimis tempestiva, & si sanguis copioso & repentino effluxu exiverit. Interim utique attendendum est, ne ventilatio nimis parca sit, sed ut antecedentibus hæmorrhagiis, plethoræ, & consuetudini respondeat. Naturam enim ad intentionem excernendi saltem frustra concitare, & quasi admonere, aliquando noxam dedit. Hoc certum, quod jactura Sanguinis in se spectata, magna fieri possit, absque notabili debilitatione aut alteratione. Communiter à tribus ad quinque, sex, aut septem uncias, evacuare convenit. Plus semper in pedibus, quam brachiis: p. 38.

Senibus V. S. astutis succulentis, vegetis ad 60. usque annos continuare, minimè noxium est: contrarium vero communiter.

Quando in Hæmoptysi, aut simili affectu destinata congestio sanguinem ad eruptionem coëgit, ibi parva missio in principio mali nihil magnoperè juvat: Postquam vero hæmorrhagia per paroxysmos aliquoties jam deseruit, ibi etiam moderatio imminutio locum obtinet.

Ad præservandum si adhibeas, vernum & autumnale tempus commodissimum est. Matutinas horas eligere, non præcise urgemus, nec tamen improbare possumus, si commoditas ferat.

Nec etiam pro superstitione interpretabimur, si quis lunæ mutationes attendat, & decrescente luna Venæ Sectionem suscipiat; quia hoc tempore ad humores dimittendos, natura imprimis proclivis est, ut crescente, ad augendos & retinendos. Abusus V. S. fit, si sine causa, intempestive, crebro nimium, utaris.

Quod si hæc methodo, in convenientibus morbis procedatur, experientia confirmabit non falsas esse observationes, quas Galenus, Forestus, Botallus, Sydenham, Riverius, Rulandus, Rolfinckius, Ettmüllerus, Veteres aliique Practici de Venæ Sectionis utilitate habent.

Ua 5376^c

ULB Halle

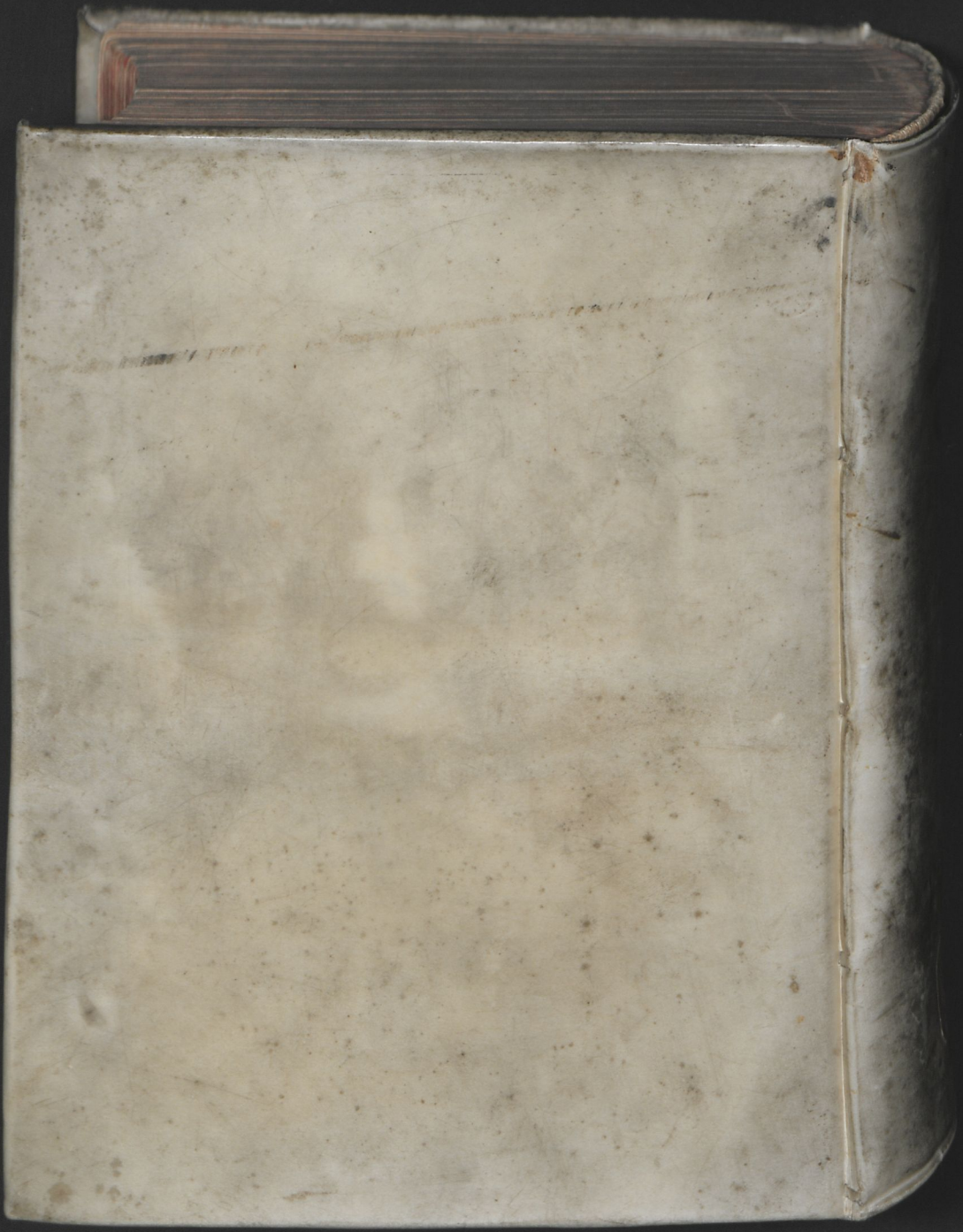
3

001 500 18X

sb.

DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS,
QUÆ EXHIBET
VENÆSECTIONIS
PATROCINIUM
SIMUL INDICANS
EJUS USUM ET ABUSUM

Quam

DEO BENEDICENTE,
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO WILHELMO,
ELECTORATUS BRANDENBURGICI HEREDE,
&c. &c. &c.
JUSSU GRATIOSÆ FACULTATIS MEDICÆ,
SUB PRÆSIDIO
VIRI Nobilissimi, Excellentissimi, atque Experientissimi,
DN. GEORGII ERNESTI STAHL,
D. ET PROF. PUBL. h. t. DECANI,
DN. PATRONI, PRÆCEPTORIS AC PROMOTORIS SUI
omni observantiæ cultu prosequendi,
PRO LICENTIA

Summos in ARTE MEDICA Honores, Jura, Privilegiaque legitime capeßendi,
Addiem XXV. Jun. M DC XCVIII. H. L. Q. C.
Publicæ disquisitioni proponet

CHRISTIANUS ALBERTUS Richter,
Sorav. Luf.

RECUSA HALAE MAGDEBURGICAE,
TYPIS CHRISTIANI HENCKELII, ACAD. TYP. 1730.